

Politický pohled Litvy na vývoj v otázce trvalé udržitelnosti půdy

Praktické výsledky projektu EJP SOIL poslouží pro politické činitele jako báze při vytváření směrnic týkajících se ekonomického rozvoje a k přípravě legislativních opatření. Prioritou je získání poznatků o dostupných půdních zdrojích i potenciální produktivitě půdního fondu.

Autor: Dr. Virginijus Feiza (LAMMC) a Line Carlenius Berggreen

Popis půdního profilu klasifikovaného jako Endocalcaric-Endohypogleyic Cambisol. Tento půdní typ se nachází v severní části Litvy. Půda je produktivní, jílovitá s neutrální půdní reakcí, zároveň náročná na obhospodařování. Vhodné načasování při zpracování půdy je rozhodujícím faktorem pro úspěšné založení kultury. Fotografie Jonas Volungevičius (LAMMC)

Lidé žijící v současnosti staví na základech položených v minulosti a zároveň se pokouší předjímat budoucnost. Zemědělská činnost funguje podle stejného vzorce: závisí na minulých i současných zdrojích – půdě, krajině, klimatu; budoucnost zemědělství můžeme přirovnat k silnici ve výstavbě.

Současné výzvy týkající se půd v Litvě

V Litvě je identifikováno celkem 12 typologických skupin půd z celkových 24, které se vyskytují v evropských zemích. Většina z nich vzniká na morénových sedimentech, které zanechal ledovec asi před 12–10 tisíci lety. Půdy glacio-lakustrinního původu, jako jsou organické (rašelinné) půdy, se nacházejí v některých níže položených oblastech. Bohužel obsah humusu v ornici (0–20 cm) minerálních půd zřídka přesahuje 3–4 %. Obecně dosahuje asi 1 % nebo méně. Nízký obsah organických látek v půdě je jedním ze zásadních problémů, se kterým je třeba se při zvyšování produktivity půd vypořádat. V Litvě není mnoho farem se smíšenou produkcí, která zahrnuje jak chov zvířat, tak rostlinnou výrobu.

Další výzvou je zvlněná krajina převládající ve východní a západní části země. Minerální půdy v kopcovitých územích mají zpravidla přirozeně kyselé pH (3,5–5,0) a je nutné je pravidelně vápnit, aby se udržely vhodné podmínky pro pěstování některých zemědělských plodin (např. ozimé pšenice či luštěnin). V budoucnu lze rozšířit adaptační postupy pro pěstování plodin přizpůsobených kyselejší půdní reakci.

Třetí častou charakteristikou litevských půd je nízká koncentrace makroživin dostupných rostlinám. Takové půdy mají většinou nestabilní půdní strukturu, jsou citlivé na zhutnění, které brání růstu plodin. V případě nadměrných srážek dále zvyšuje riziko zamokření, při nedostatku vláhy naopak kořeny rostlin kvůli zhutněné vrstvě hůře dosahují hladiny podzemní vody.

V roce 2018 vydalo litevské Ministerstvo zemědělství publikaci nazvanou „Bílá kniha pro zemědělství a rozvoj venkova“. Ta vymezuje dlouhodobá politická opatření pro rozvoj venkova a zemědělství do roku 2030. Identifikuje problémy spojené s hospodařením na půdě a představuje opatření ke zlepšení trvalé udržitelnosti půdy. Očekává se, že opatření budou mít významný dopad na udržitelné hospodaření s půdou v Litvě. Zvláštní pozornost je zaměřena na zlepšení efektivity ve využívání živin a snížení potřeby chemických prostředků na ochranu rostlin.

Půdy Litvy: současnost a budoucnost

Na podzim roku 2019 uspořádala LAMMC vědecko-praktickou diskusi s názvem „Stav litevských půd: současnost a budoucnost“. Partner EJP SOIL Dr. Virginijus Feiza (LAMMC) informoval o současném stavu půdy v Litvě, tedy zásadním tématu pro zemědělce, úředníky a média. Vědci, tvůrci politik a zástupci agropodnikatelského sektoru diskutovali o současném stavu jednotlivých funkcí zemědělských půd v Litvě a perspektivách služeb spojených s půdou v budoucnosti.

Účastníkům byl představen revidovaný Kodex správné zemědělské praxe. Kodex obsahuje doporučení a rady, jak obhospodařovat zemědělskou půdu, využívat vodní zdroje a vzduch ke zmírnění negativních dopadů na klima a jak se přizpůsobit změnám životního prostředí. Kodex rovněž poskytuje seznam národních právních předpisů a aktuálně platných legislativních zákonů a směrnic EU týkajících se zemědělské činnosti. Účastníci diskuse se shodli, že hospodaření na půdě musí být hodnoceno na základě jeho šetrnosti k životnímu prostředí, agronomické přijatelnosti a ekonomické životaschopnosti.

Účastníci diskuse (zleva doprava): dr. Jonas Volungevičius, vedoucí vědecký pracovník LAMMC, docent na univerzitě ve Vilniusu; prof. Gediminas Staugaitis, ředitel LAMMC Chemical Research Laboratory, akademik LAS; dr. Virginijus Feiza, vedoucí odboru hospodaření s půdou, LAMMC Institute of Agriculture; Petras Puskunigis, prezident Asociace litevských zemědělských společností; Aušrys Macijauskas, předseda Litevské asociace pěstitelů obilí; Dovilė Karlonienė, hlavní odbornice (Skupina pro ochranu přírody a lesní politiku), Ministerstvo životního prostředí Litevské republiky; Saulius Jasius, hlavní poradce Skupiny pro politiku udržitelné zemědělské produkce, Ministerstvo zemědělství Litevské republiky.

Propojení výzkumu a praxe v zemědělském sektoru

Podle Sauliuse Jasiuse, vedoucího poradce Skupiny pro trvale udržitelnou zemědělskou výrobu Ministerstva zemědělství Litevské republiky, je pozitivním rysem programu EJP SOIL to, že propojuje výzkum a praxi v zemědělském sektoru.

"Je velmi důležité, aby bylo litevské Ministerstvo zemědělství obeznámeno s praktickými výsledky činnosti EJP Soil." Saulius Jasius pokračuje: „Praktické výsledky budou pro politiky základem pro vypracování pokynů pro budoucí ekonomický rozvoj naší země a pro vytváření legislativních opatření.“

Účastníci se shodli, že poznatky o tom, jaké půdní zdroje jsou v evropském zemědělství k dispozici a jaký je produkční potenciál půdy v souvislosti s obživou rostoucí světové populace, mají zásadní význam.

Z politického a praktického hlediska je důležité mít informace o tom, jaké změny nastávají v půdách v různých klimatických podmínkách. Vyhodnocení výsledků dlouhodobých polních experimentů odhalí změny základních půdních vlastností a možné snížení emisí CO₂ z obhospodařovaných půd.

V budoucnu bude nutné, aby zemědělská politika přesně zohledňovala emise z půdy a její potenciál absorbovat CO₂ v lokálních podmínkách.

„Předpokládáme, že program EJP SOIL bude produkovat nejen aritmeticky vypočítaná data, ale také lokálně naměřená data, týkající se emisí skleníkových plynů na národní úrovni,“ říká Saulius Jasius.

S. Jasius dále uvádí, že se jako člen Ministerstva zemědělství těší na získávání nových poznatků a odborných znalostí během seminářů EJP SOIL, polních dnů a konferencí.

„Čím širší bude spektrum řešených otázek souvisejících s půdou, tím cennější praktická doporučení mohou zúčastněné strany očekávat.“ S. Jasius uzavírá: „Program EJP SOIL je ambiciózní a přeji organizátorům úspěšné dosažení cílů.“

Bílá kniha pro zemědělství a rozvoj venkova: Předpokládaná opatření:

- Minimálně polovina zemědělců bude zařazovat rotaci plodin na nejméně 75 % užívaného území.
- Okolo 20 % pěstované a zpracovávané zemědělské produkce bude připadat na organické produkty.
- Bude zvýšen podíl udržitelného zemědělství, včetně širokého využití bezorebných technologií.
- Rozšířeny budou informace týkající se implementace inovací na úrovni zemědělských podniků i publikované výsledky výzkumu. Prohlubována bude spolupráce mezi vědci a poradci v zemědělství.
- Bude zajištěn trvale udržitelný management organických půd, včetně redukce obdělávání a obnovení původní úrovně vlhkosti. Zaveden bude „dvousměrný“ rekultivační systém, jehož cílem bude kontrola pohybu drenážní vody v nejméně třetině odvodňovaných ploch.